

ИНФОРМАЦИЈА ЗА ЧЛАНСТВО

У складу са планираним активностима конфедерације за 2023. годину, које се односе на образовање и информисање, 28-29. септембра у Шапцу је одржан панел-семинар на тему:

„Синдикати из државног и јавног сектора као чувари националних интереса“.

Излагачи су били професор др. Бојан Урдаревић и професор др. Божо Драшковић.

Професор Урдаревић се, у свом сагледавању теме, осврнуо на улогу синдиката у време његовог настанка и у данашњем друштву и изнео хронологију радничке борбе за права радника. Потсетио је да се синдикат са својим захтевима наметнуо као респектабилан друштвени фактор у одређеним историјским и идеолошким околностима, борбом на улици и људским жртвама.

Ново време је, уместо супротстављених интереса и синдикалне борбе за права радника, донело „партнерски однос“ и преговоре кроз такозвани „социјални дијалог“. Узрок томе лежи у технолошком развоју производње, где су класични „индустријски односи“ из времена индустријске револуције, драстично измењени и савремене технологије намећу нов начин односа између света рада и света капитала.

Ове промене не прате организационе и функционалне промене у синдикатима, који су у највећем треме и конзервативне организације.

Да ли синдикати могу да се прилагоде новом окружењу и околностима?

Констатовао је да држава, сама по себи, нема улогу да јача синдикате, већ да води економску и социјалну политику под разним унутрашњим и спољним околностима и утицајима.

Однос државе према правима радника и запослених у државном и јавном сектору зависи од економске и социјалне политике коју држава води. Утицај регулативе која се односи на приватизацију државног и јавног сектора, економске и финансијске мере које задужена држава доноси, за последицу има стално погоршање социјално-економског положаја и права запослених у овим секторима.

Посебан проблем за синдикате јесте синдикално руководство (елита) у синдикатима из државног и јавног сектора, које често има „повлашћену“ улогу, што значајно слаби позицију синдиката у преговорима са послодавцима.

Нове технологије и позиције послодавца према радноангажованим радницима мењају њихов традиционални однос и појављују се „агенције“, „платформе“ и сл. који изнајмљују (продају) или ангажују радну снагу, која је слабо организована и

спремна је да преговара само о неким од радних права која постоје у класичном односу послодавац-запослени. Нови облици рада се неминовно намећу.

Све израженији проблем за синдикате је недостатак солидарности и све присутнија подела на различите синдикате, међусобно често супротстављене, чиме се слаби снага синдиката у друштву. Институционализацијом синдиката у правној регулативи држава је на одређен начин успоставила контролу над њима. У интересу целог друштва је пропагирање идеје „синдикализма“, због суштине самих друштвених односа. Недостаје образовање нових младих генерација о значају синдикалних идеја за друштво.

Несигурност заснивања сталног радног односа, услед нових околности и промена у доносима послодавац – радник, се пренела и на традиционално стабилне секторе у том смислу, као што су државни и јавни сектор.

У делу семинара, који се односи на питања осталих учесника, између осталих, отворено је питање измена Закона о раду из 2014. године, којим су значајно умањена радна права, као и ограничене могућности синдиката да одговоре на нове изазове који су пред њима.

Закључак је да су промене у том смислу неминовне и да је значај образовања нових генерација о положају радника и синдиката у друштву од пресудног значаја за будућност света рада.

Професор Божо Драшковић је своје излагање о главној теми сагледао са позиције економских узрока и последица одлука које држава доноси према државним и јавним предузећима, као највиши субјект одлучивања у једном друштву, у контексту конкретних примера.

Отворио је питање ефикасности државног и јавног сектора у односу на приватни и констатовао да је у основи ове дилеме идеолошко опредељење.

Питање ефикасности се мора посматрати у односу на крајњи циљ који се пред предузећа поставља, као и економске последице које има по друштво. Навео је пример приватизације цемента у Србији, као добар пример повећане ефикасности, али за приватни капитал, а не и за друштвену заједницу.

Управљање, као услов за бољу ефикасност се у условима „партијске“ кадровизације менаџмента у државним и јавним предузећима се показало у већини случајева као контрапродуктивно, јер нема одговорности за лоше постигнуте резултате.

Код државних и јавних предузећа није основни циљ профит, већ приоритет имају неки други оште-друштвени циљеви.

На примеру НИС-а указао је на које све цене би држава могла да утиче да је остала власник овог предузећа, чиме би се повећала ефикасност разних сектора и предузећа. Посебно је нагласио значај очувања радних места у оваквим предузећима са становишта државе.

Интерес приватног капитала је да максимално искористи раднике смањујући њихов број и повећавајући оптерећеност оних који раде.

11 000 БЕОГРАД, Радивоја Кораћа 4

Контакт телефон: 3863-313;3863-033;3863-233 тел/факс: 3863-200;

konfederacija.ss@mts.rs

www.kss.org.rs

Поставио је питање на примеру АД Телеком, да ли се повећала ефикасност компаније Телеком, тиме што је закупљено преношење Енглеске премијер лиге?

Ограничено тржиште у Србији мобилне телефоније условљава одређене пословне потезе Телекома за рекламирањем, али се поставља питање одговорности за постигнуте резултате, ефикасности и транспарентности донетих одлука.

Да ли је ова земља презадужена или није?

Колики је ниво дуга Србије у доносу на Бруто домаћи производ?

Структура дуга Србије јесте да је већи део дуга (преко 80%) код страних компанија и инвестиционих фондова, за разлику од развијених земаља, где је већи део њиховог дуга према домаћим повериоцима. Последица тога је зависност доношења економских и политичких одлука од спољашњег утицаја.

Друго значајно питање за економску стабилност јесте питање курса и инфлације. Ако се вредност једне валуте мери вредношћу њених роба на светском тржишту (извозом), а дефицит Србије у робној размени са иностранством износи 25 до 30%, онда би реалан курс динара био увећан за 20%.

Међутим то би значило и увећање дугова (девизних кредита), како појединачно и компанија, тако и државе.

Повећана задуженост отвара могућности за додатна условљавања од стране страних поверилаца према Србији, посебно у доношењу одлука према стратешким ресурсима и приватизацији.

Нагласио је значај банкарског сектора за вођење стабилних финансија и да није био добар потез државе препуштање тих банака странцима.

Када је у питању енергетски сектор, навео је као пример лошег потеза државе, продају компаније НИС.

Посебно је истакао да држава треба да остане власник (или у већини) енергетских компанија (НИС и ЕПС), јер онда може да интервенише у кризним енергетским ситуацијама доношењем одређених мера, што је искључено када је овај сектор у рукама страних компанија.

Положај Водовода који представља природни монопол у снабдевању становништва водом.

Приватизација водовода је посебно осетљиво питање за једну државу која води одговорну економску и социјалну политику, јер је управљање овим ресурсом стратешко питање. Посебно је питање што се потрошачи према води као ресурсу односе неодговорно због превише ниске цене.

Комунални сектор за прикупљање отпада није организован и ефикасан у односу на енормно увећање комуналног отпада, због неодговорног понашања становништва. Да ли је приватизација начин да се побољша ефикасност овог сектора или је то увођење одређених мера према потрошачима и становништву за одговорније понашање?

Како ефикасно управљати јавним сектором?

У државна и јавна предузећа треба увести стручност, професионализам, одговорност и награде. Систем награђивања треба да буде транспарентан и да

11 000 БЕОГРАД, Радивоја Кораћа 4

Контакт телефон: 3863-313;3863-033;3863-233 тел/факс: 3863-200;

konfederacija.ss@mts.rs

www.kss.org.rs

покрива све нивое у организацији предузећа и да почива на објективним критеријумима, где увећање профита не мора бити кључни параметар.

На крају свог излагања је закључио да би синдикати у државном и јавном сектору требали да се боре за опстанак јавног сектора, да утиче на квалитет управљања јавним сектором, на социјалну сигурност и зараде запослених, водећи рачуна о томе да се јавни сектор мора развијати на економским принципима.

Закључак је и да се у јавном и државном сектору мора успоставити систем одговорности за управљање тим предузећима и установама, као што постоји у приватном сектору.

У дискусији која је уследила Д.Марјановић је навео пример ЈП ЕПС-а и све оно што је држава, после демократских промена 2000те године, под изговором побољшања управљања и ефикасности, предузимала према овом стратешки важном јавном предузећу. Навео је активности Синдиката радника ЕПС-а, који се свим средствима борио против, економски неоправданих мера за реорганизацију великог система и његове приватизације.

Резултат свих досадашњих активности државе према ЈП ЕПС-у су издвојена предузећа, која нису основна делатност, а затим и предузећа дистрибутивне делатности и смањење броја радника са 60.000 на мање од 20.000, при чему су зараде остале на приближно истом нивоу, а управљање и економска ефикасност нису постигнути, већ је напротив цео систем доведен до урушавања.

Као кулминација свега ЈП ЕПС се припрема за коначну приватизацију, што је изгледа и био циљ власти, при том не водећи рачуна о општим друштвеним и националним интересима.

Секретаријат КСС

11 000 БЕОГРАД, Радивоја Кораћа 4

Контакт телефон: 3863-313;3863-033;3863-233 тел/факс: 3863-200;

konfederacija.ss@mts.rs

www.kss.org.rs